

**PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY
pro školní rok 2023/2024**

*Motto: „Největším vladařským uměním je vládnout sám sobě“
Seneca*

Předkladatel: Mgr. Michal Strnad, ředitel školy

Vypracovala: Ing. Ilona Kutová, školní metodik prevence
Mgr. Hana Váňová, školní metodik prevence

Trutnov, září 2023

Obsah

Definice pojmu primární prevence a rizikového chování.....	4
VÝCHODISKA.....	4
1. Závazné dokumenty pro tvorbu PPŠ	4
2. Charakteristika školy	5
3. Analýza současného stavu.....	5
4. Aktivity školního metodika prevence (ŠMP)	7
5. Tým spolupracovníků	8
CÍLE PROGRAMU	8
1. Žáci	9
2. Učitelé	10
3. Rodiče.....	10
4. Metody a formy práce k osvojení preventivních dovedností.....	10
5. Učební materiály, pomůcky.....	11
SPECIFICKÁ PREVENCE.....	12
1. Témata prevence zařazovaná do vyučovacích hodin.....	12
2. Kohezní pobyt.....	16
3. Vrstevnické programy	16
4. Diskusní besedy a přednášky s odborníky.....	16
5. Interaktivní programy.....	16
NESPECIFICKÁ PREVENCE	16
1. Adaptační programy	16
2. Kurzy	16
3. Diskusní besedy a přednášky s odborníky.....	16
4. Interaktivní programy.....	17
5. Charitativní akce.....	17
6. Jednorázové akce	17
DOPLŇKOVÉ AKTIVITY	18
1. Volnočasové aktivity.....	18
2. Informační nástěnka ŠMP	18
3. Schránka důvěry	18
4. Kulturní a výchovně vzdělávací akce	18
PREVENTIVNÍ AKCE PRO RODIČE.....	18
PREVENTIVNÍ AKCE PRO UČITELE	18
SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI A ORGANIZACEMI.....	19
ROZPOČET	20

SUPERVIZE	20
EVALUACE.....	20
DOKUMENTACE.....	21
PROPAGACE.....	21
ŘEŠENÍ PŘESTUPKŮ	21
Závěr	22
Přílohy:	22
Příloha č. 1 - Konzultační hodiny školní metodičky prevence	23
Příloha č. 2 – Program proti šikanování	23
Příloha č. 3 - Informace pro pedagogy – Co dělat, když	30
Příloha č. 4 - Rozpis všech kroužků Klubu zájmové činnosti Eldorado (web školy).....	36
Příloha č. 5 – Vyhodnocení PPŠ za školní rok 2022/23.....	Chyba! Záložka není definována.
Příloha č. 6 - Strategie prevence školní neúspěšnosti.....	35

Použité zkratky v textu:

PPŠ	- preventivní program školy
VP	- výchovný poradce
ŠMP	- školní metodik prevence
ŠD	- školní družina
ŠK	- školní klub
KZČ	- klub zájmové činnosti
IZS	- integrovaný záchranný systém
PP	- pedagogičtí pracovníci
PPP	- pedagogicko-psychologická poradna
LV	- lyžařský kurz
CTS	- cykloturistický kurz
VV	- vodácký kurz
ŽP	- žákovský parlament
TU	- třídní učitel
OSPOD	– orgán sociálně-právní ochrany dětí
SVP	- středisko výchovné péče
SVČ	- středisko volného času
PČR	- Policie České republiky
ŠPS	- školní preventivní strategie
ŠŘ	- školní řád
ŠPP	- školní poradenské pracoviště

Úvod

Preventivní program školy je konkrétním dokumentem školy zaměřeným na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a na rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností a dovedností sebeovlivňování. Podporuje aktivity, které vedou k nastolení a rozvoji bezpečného klimatu na škole (Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21 291/2010-28).

Definice pojmu primární prevence a rizikového chování

Primární prevence rizikového chování je soubor opatření, kterými předcházíme výskytu rizikového chování, omezujeme další rozvoj rizikového chování, zmírňujeme již existující formy tohoto chování a pomáháme řešit jeho důsledky.

Pod pojmem **rizikové chování** rozumíme chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost (Miovský, Zapletalová, 2006).

VÝCHODISKA

1. Závazné dokumenty pro tvorbu PPŠ

- 1) Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v platném znění
- 2) Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21 291/2010-28
- 3) Strategie prevence sociálně nežádoucích jevů v Královéhradeckém kraji 2022 - 2027
- 4) Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027
- 5) Akční plán realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním na období 2022 - 2024
- 6) Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT č. j. 37014/2005-25
- 7) Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č. j. 14 423/99-22
- 8) Vyhláška 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, v platném znění
- 9) Zákon č. 65/2017 Sb. Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- 10) Metodický pokyn ministryně ŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j. 21 149/2016
- 11) Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných v platném znění
- 12) Vyhláška č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání
- 13) Vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- 14) Zákon o ochraně oznamovatelů 171/2023 Sb.

2. Charakteristika školy

Název školy: Základní škola, Trutnov 2, Mládežnická 536

Adresa školy: Mládežnická 536, Trutnov 2, 541 02

Právní forma: příspěvková organizace

IČO: 64201147

Kontakt: www.zsmltu.cz; mladeznicka@zsmltu.cz; 499 859 951

Ředitel školy: Mgr. Michal Strnad

Školní metodik prevence: Ing. Ilona Kutová, Mgr. Hana Váňová

Výchovný poradce: Ing. Lidmila Kuříková

Speciální pedagog: Mgr. Marie Bohatá

Podrobnější charakteristika školy viz ŠVP.

3. Analýza současného stavu školy – SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Dobré klima školy • Zkušený pedagogický sbor • Dobré vztahy mezi pedagogy • Kvalifikovanost pedagogického sboru • Pořádání mimoškolních akcí • Ochota pedagogů vzdělávat se • Funkční školní poradenské pracoviště • Spolupráce vedení školy s metodikem prevence • 30-ti letá tradice školy • Prezentace školy formou webových stránek, facebooku • Dobrá vybavenost školy • Vysoká úroveň vybavení didaktickou technikou (počítače, tablety, interaktivní tabule, počítačové učebny, učebna robotiky) • Moderní polytechnické učebny • Školní knihovna • Pěkná výzdoba školy, čisté prostředí • Nabídka aktivit ve ŠD a školním klubu pro žáky 1. – 9. tříd • Široká nabídka mimoškolní činnosti (zájmové kroužky) • Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami 	<ul style="list-style-type: none"> • Velká budova s několika pavilony • Špatný stav školního hřiště • Formální spolupráce s rodiči • Práce s nadanými žáky • Vysoký počet žáků v některých třídách • Vulgární vyjadřování některých žáků • Nevhodné chování některých žáků k dospělým osobám • Skryté záškoláctví • Vandalismus • Zneužívání mobilů a sociálních sítí • Zneužívání tabákových výrobků • Zachyceno vzájemné ubližování • Nevhodná "prezentace" žáků v hodinách volna před odpoledním vyučováním v prodejních centrech (špatný pohled na celou školu) • Nedůslednost některých pedagogických pracovníků

<ul style="list-style-type: none"> • Organizace preventivních programů pro žáky všech ročníků • Zajištění vzdělávacích programů pro děti • Existence žakovského parlamentu • Třídnické hodiny • Spolupráce s PPP, SPC, SVP Varianta, OSPODem, policií • Realizace exkurzí, výletů, besed, výchovně vzdělávacích akcí • Nabídka volitelných předmětů • Vymezení pravidel ve třídách • Uplatňování individualizovaného přístupu k žákům • Nastavené tradice školy – spolupráce 1. a 9. tříd, vánoční den, pasování prvňáčků na čtenáře apod. • Účast na soutěžích a olympiádách • Slavnostní předávání vysvědčení žákům 9. tříd • Zařazení do projektu Mléko do škol, Ovoce do škol • Dobré plánování akcí na celý školní rok • Pravidelné pořádání sportovních kurzů – plavání, lyžařský, cykloturistický, vodácký • Pravidelné pořádání adaptačního kurzu pro žáky 6. tříd • Oceňování nejlepších žáků školy 	
Příležitosti	Rizika
<ul style="list-style-type: none"> • Získávání finančních prostředků v grantových projektech • Finanční zajištění ze strany zřizovatele • Otevření školy jako sportovního a kulturně vzdělávacího centra • Spolupráce s ochotnými rodiči • Vnější evaluace školy – účast ve srovnávacích testech a soutěžích • Spolupráce se vzdělávacími institucemi • Spolupráce s PPP, SPC, SVP, policií • Spolupráce s mateřskými školami 	<ul style="list-style-type: none"> • Jsme sídlištní škola • Nedostatečná podpora učitelů ze strany některých rodičů • Vysoká zátěž učitelů administrativními úkony • Ve škole vysoký podíl žáků z neúplných rodin, ze sociálně znevýhodněného prostředí, začlenění ukrajinských žáků • Podceňování užívání některých drog (alkohol, tabákové výrobky, marihuana) ze strany rodičů • Riziko zneužívání sociálních sítí a jejich vliv na komunikaci a vztahy • Volný čas některých žáků není smysluplně naplněn

	<ul style="list-style-type: none"> • Nedaří se pracovat s většinou žáků jiného etnika
--	--

Počet řešených případů rizikového chování (neomluvená nebo zvýšená absence ve výuce, skryté záškoláctví, chování na sociálních sítích, neplnění školních povinností, nevhodné chování vůči dospělým, neprospěch) žáků za celou školu viz Příloha č. 5 Vyhodnocení PPŠ za rok 2022/23 a Výroční zpráva za školní rok 2022/2023.

Je nutné i nadále od žáků vyžadovat dodržování školního řádu, pravidel slušného chování a vést je k odpovědnosti za své chování a jednání. Velice důležitá je práce třídních učitelů, kteří v rámci třídních akcí a třídnických hodin ve spolupráci se školním metodikem prevence podporují budování zdravých vztahů v kolektivu a provádět pravidelnou diagnostiku jak žáků, tak třídy. Od 4. do 9. třídy probíhají pravidelně 1x měsíčně třídnické hodiny, které by měly být připraveny smysluplně s ohledem na aktuální situaci ve třídě. Do systému prevence jsou zapojeni všichni pedagogičtí pracovníci v rámci předmětových komisí. Jejich spolupráce a důslednost při vykonávání dohledu nad žáky přispívá ke zvýšení kázně během přestávek.

Podle závažnosti situace spolupracují třídní učitelé se zákonnými zástupci, výchovnou poradkyní, školními metodiky prevence, popř. dalšími odborníky (Pedagogicko-psychologická poradna, policie, OSPOD, Středisko výchovné péče atd).

4. Aktivity školního metodika prevence (ŠMP)

- Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy
- Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na rizikové chování
- Pravidelná účast na schůzkách metodiků prevence ZŠ v PPP, spolupráce s Městskou policií v Trutnově, Policií ČR
- Účast na seminářích v rámci prevence rizikového chování
- Tvorba informativní nástěnky v rámci prevence rizikového chování, informace ŠMP na školních webových stránkách
- Diagnostika školy
- Podpora fungování třídních kolektivů (třídnické hodiny)
- Adaptační pobyty žáků 6. tříd, případně tříd se změnou třídního učitele
- Konzultační hodiny – viz Příloha č. 1

- Spolupráce s vedením školy, třídními učiteli a výchovným poradcem při zachycování varovných signálů s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd
- Předávání informací o problematice rizikového chování a „trendech“ v oblasti sociálně negativních jevů pedagogickým pracovníkům školy
- Spolupráce se žákovským parlamentem
- Podíl na zajišťování podpůrných opatření pro žáky s SVP

5. Tým spolupracovníků

Naší snahou je, aby se na prevenci rizikového chování žáků podíleli ve škole všichni třídní učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci ve spolupráci s vedením školy a školním poradenským pracovištěm (výchovný poradce, školní speciální pedagog a školní metodici prevence).

CÍLE PROGRAMU

Cílem primární prevence je zvýšit odolnost žáků vůči rizikovému chování a vést je ke správným postojům vůči zátěžím a problémům. Dlouhodobé a střednědobé cíle prevence rizikového chování jsou součástí dokumentu Strategie primární prevence 2019 - 2027.

Základní formy rizikového chování :

- **Interpersonální agresivní chování** - agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií; násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- **Delikventní chování** ve vztahu k hmotným statkům – vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny
- **Záškoláctví** a neplnění školních povinností
- **Závislostní chování** – užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- **Rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů**
- **Rizikové chování v dopravě, prevence úrazů**
- **Spektrum poruch příjmu potravy**
- **Negativní působení sekt**
- **Rizikové sexuální chování**
- **Domácí násilí, týrání, zneužívání a zanedbávání dětí**
- **Bezpečné školní klima**
- **Ekologická výchova**

Preventivní program školy slouží k realizaci preventivních aktivit v těchto oblastech rizikového chování:

Krátkodobé cíle:

- Výchova žáků ke zdravému životnímu stylu – správné stravovací návyky, sportovní aktivity
- Výchova k rozvoji pozitivního sociálního chování – omezení ničení majetku školy
- Rozvíjení schopností zvládat zátěžové situace – reakce v afektu a při psychickém nátlaku

- Budování bezpečného prostředí a pozitivního klimatu školy – zaměřit se na vztahy mezi žáky, omezení vulgárních projevů, zlepšení vzájemné komunikace učitel – žák, učitel - rodič, učitel – učitel, učitel – vedení školy
- Zajistit preventivní programy zaměřené na prevenci kouření (včetně e-cigaret) a zneužívání marihuany, bezpečné sexuální chování
- Práce s třídním kolektivem prostřednictvím třídnických hodin – zaměřit se na patologické vztahy v kolektivech tříd, prevence šikany
- V rámci výuky ICT a v preventivních programech se zaměřit na prevenci kyberšikany a počítačovou kriminalitu

Témata jsou zařazena ve výuce a některá z nich jsou náplní dalších aktivit školy (kohezní pobyt, preventivní programy, přednášky, besedy, branně ekologický den atd.).

Priority pro školní rok 2023/2024

- Klima školy
- Prevence školní neúspěšnosti
- Kyberšikana

Pro jednotlivé cílové skupiny jsme si stanovili tyto cíle:

1. Žáci

- informovat všechny žáky školy v oblasti sociálně patologických jevů
- systematicky vést žáky ke zdravému životnímu stylu, snažit se zapojit školu do systému škol podporujících zdraví
- naučit žáky využívat volný čas, vybírat si z dostatečného množství zájmových kroužků naší školy a organizací ve městě
- podporovat vlastní aktivity žáků a rozvíjet jejich sociálně komunikativní dovednosti
- rozvíjet schopnosti žáků řešit problémy, případně schopnosti nalézt pomoc pro jejich řešení a činit samostatná, zodpovědná rozhodnutí
- snaha vytvořit vyhraněný negativní vztah k návykovým látkám přiměřeně věku žáků
- pěstovat právní vědomí, mravní a morální hodnoty
- dbát na dobré vztahy mezi spolužáky ve třídě, udržovat přátelské vztahy a spolupráci v rámci tříd na celé škole, podporovat pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky a pedagogickými pracovníky
- podporovat pozitivní vzájemné vztahy mezi pedagogickými a nepedagogickými pracovníky školy, neboť ovlivňují chování žáků a klima školy
- posilovat u dětí sebedůvěru a sebevědomí, začleňovat méně průbojně žáky do kolektivu, odstraňovat nevhodné chování mezi žáky, naučit děti nést odpovědnost za své chování

2. Učitelé

- zapojit celý pedagogický sbor školy do systému prevence
- všeobecnou primární prevenci integrovat do běžné výuky
- informovat učitele o všech „trendech“ v oblasti rizikového chování žáků
- pozornost věnovat mladším kolegům

3. Rodiče

- aktivně spolupracovat s rodiči žáků v rámci třídních schůzek a konzultací
- vytvářet prostředí důvěry mezi jednotlivými účastníky vzdělávacího procesu (rodiče - učitelé - žáci)
- předávat rodičům důležité informace z oblasti rizikového chování žáků
- informovat rodiče o realizaci preventivních programů prostřednictvím třídních schůzek, webových stránek školy a facebooku
- informovat rodiče o dění ve škole formou Dne otevřených dveří, zvat je na dílčí akce a aktivity konané v rámci tříd, oddělení ŠD, kroužků,....
- zprostředkovávat rodičům kontakty se spolupracujícími organizacemi, budou-li mít zájem

4. Metody a formy práce k osvojení preventivních dovedností

- metody aktivního učení, skupinová výuka – komunikace, spolupráce, spoluodpovědnost za práci a průběh hodiny, společné řešení úkolů, modelové situace, výměna názorů
- zadání problémového úkolu
- práce s internetem a s fakenews
- projektové vyučování
- diskuse na dané téma
- samostatné práce - výtvarné práce, slohové práce, referáty, zprávy z médií, závěrečné práce žáků 9. tříd
- individuální přístup k žákům – především k těm, kteří stojí mimo kolektiv
- třídnické hodiny, komunitní kruhy – řešení konfliktů, využití simulačních her, diskuse, nácvik komunikace, hraní rolí
- aktivity na sebepoznání
- účast v literárních, výtvarných, sportovních a jiných soutěžích
- nabídka volnočasových aktivit
- školní parlament
- výlety a další akce tříd, sportovní kurzy – nastavení pravidel, budování a upevňování pozitivních vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli, prvky zážitkové pedagogiky, posilování sebevědomí, důvěry atd.
- besedy a přednášky s odborníky
- třídní schůzky, individuální pohovory s rodiči

Při zařazování témat prevence rizikového chování se příliš neosvědčily klasické metody výuky, jako je samotný výklad a frontální výuka. Mnohem vhodnější je vybírat

z metod, které nutí žáka aktivně se zapojovat do výuky a tvořit tak výuku společně s učitelem či lektorem. Dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí, korespondují vždy s věkem a navazují na předcházející zkušenosti.

5. Učební materiály, pomůcky

Videokazety + DVD v kabinetě ŠMP:

- Drogová problematika; sexuální výchova – 5 dokumentárních filmů
- Oči hadů – I. – III. díl
- Mezi stěnami – šikana
- Preventivní balíčky (po 10 CD) – příběhy s metodickými pokyny
- Řekni drogám ne
- Kouření a já
- Předávkování drogou
- Přírodní drogy
- Drogy
- Kam vedou drogy
- Prevence obchodu se ženami
- Pravda o drogách
- Zdraví

Videokazety + DVD v kabinetě ČvS:

- Etiketa – I. a II. díl
- Chování – člověk mezi lidmi – I. a II. díl
- Důstojně mezi lidmi
- Droga C₂H₅OH
- Kouření není moderní
- Islám
- Křesťanství

Knihovna ŠMP:

- Časopis Prevence – ročníky: 2004 až 2013
- Dvořák, D. - *Metodika vzděl. programů prevence drog. závislosti HIV/AIDS*. Praha: Filia Nova, 1995
- Kalina, K. - *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drog. závislosti*. Praha: Filia Nova, 2001
- Kalina, K. - *Kvalita a účinnost v prevenci a léčbě drogových závislostí*. Praha: A.N.O. a SANANIM, 2000
- Kalina, K. a kol. - *Drogy a drogové závislosti. Mezioborový přístup*.
- Alkohol a jiné drogy – pracovní sešit
- Úvod do sexuality – pracovní sešit
- AIDS – pracovní sešit
- Výživa a vaše zdraví – pracovní sešit
- Griffinová, Musson, Allenová, Kissingerová – *Cesta ke svobodě*

- Cesta ke svobodě – pracovní sešit
- Miroslav Procházka - Metodik prevence a jeho role na základní škole, Pasparta 2019
- Moje třída – karty pro práci se třídou

Knihovna VP:

- Kolář, M. - *Bolest šikanování*. Portál, 2001
- Zelinková, O. – *Poruchy učení*. Portál, 2009
- Grecmanová H. – *Klíma školy*. Hanex Olomouc, 2008
- Belz, H., Siegrist, M. – *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Portál, 2001
- Starý, K. a kol. – *Pedagogika ve škole*. Portál, 2008
- Kincherová, J. – *Psychologické testy pro kluky a děvčata*. Portál 1998
- Jedlička, R. a kol. – *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 2004
- Langer, S. – *Problémový žák na prvním stupni základní školy*. Kotva, 1999
- Train, A. – *Nejčastější poruchy chování dětí*. Portál, 2001
- Karnsová, M. – *Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem*. Portál 1995
- Časopis Třídní učitel – čtvrtletník
- Kolář M. – *Nová cesta k léčbě šikany*, Portál 2011
- Gillernová I. – *Sociální dovednosti ve škole*, Grada 2012
- Hermochová S. – *Hry pro rozvoj skupinové spolupráce*, Portál 2014
- Jenett W. – *ADHD 100 tipů pro rodiče a učitele*, Edika 2013
- Martínek Z. – *Agrese a agresivita v předškolním a mladším školním věku*, Grada 2015
- Tesařová M. a kol. – *Jak na žáky*, Portál 2016
- Závěrková M. – *Jak se žije s ADHD*, Pasparta 2016

SPECIFICKÁ PREVENCE

1. Témata prevence zařazovaná do vyučovacích hodin

Stěžejní témata pro 1. stupeň:

- vztahy mezi lidmi (rodina, vrstevníci) – prevence šikany, domácího násilí atd.
- osobní bezpečí – chování v různých situacích, vztah k cizím lidem
- návykové látky – kouření, alkohol a jejich nebezpečí; opilí lidé a jejich chování
- zdraví, úrazy, bezpečnost silničního provozu
- ochrana přírody
- etická výchova

V rámci prevence kouření na 1. stupni využíváme materiály projektu Normální je nekouřit.

Termín: v průběhu školního roku
Zodpovídají: všichni pedagogové

1. až 3. ročník

- zdravé vztahy – kamarádství (výběr kamaráda); moje rodina (prevence týrání a zneužívání); chování k cizím lidem (způsoby odmítání)
- bezpečné chování – ve škole, venku, doma; bezpečí na silnici a v dopravních prostředcích; prevence úrazů; sebedůvěra
- slušné chování ve škole i na veřejnosti – pozdrav; uvolnění místa cestujícím
- zdravý životní styl – zdravé jídlo, režim dne
- ochrana přírody – živá a neživá příroda
- návykové látky – léky, cigarety, alkohol; poškozování zdraví

4. až 5. ročník

- zdravé vztahy – ve škole, v rodině, ve společnosti; odmítání ubližování, šikany, osobní bezpečí – kde najdu pomoc (učitel, rodič, linka důvěry, schránka důvěry), bezpečí v silničním provozu, sebezpoznaní, sebedůvěra; odmítání poškozování věcí, vandalismu, nebezpečí internetu a sociálních sítí
- ochrana přírody
- zdravý životní styl – výhody zdravého člověka, činnosti vedoucí ke zdraví, prosazování zdravého životního stylu
- výchova k rodičovství – ohleduplnost k dívkám, ženám; ochrana vlastního zdraví před zneužitím; funkce rodiny
- návykové látky – léky, cigarety, alkohol, sociální a zdravotní rizika zneužívání, nácvik odmítání
- finanční gramotnost – kapesné, rozpočet

Prevence rizikového chování ve školní družině

Preventivní program školní družiny doplňuje PPŠ školy v budování kvalitních sociálních vazeb a vztahů mezi žáky a mezi žáky a vychovatelkou, a to na základě vzájemné empatie a tolerance. Snažíme se v odděleních vytvářet prostředí „duševní pohody“ pro všechny žáky i pro nás, vychovatelky. Naším cílem je, aby se všechny děti v naší školní družině cítily bezpečně a spokojeně. Děti nám musí důvěřovat.

Žáky vedeme k osvojování těchto sociálních dovedností:

- schopnost vyjádřit opačný názor, než jaký mají vrstevníci, vychovatelky nebo rodiče,
- schopnost požádat o jakoukoliv laskavost kohokoli ve svém okolí,
- schopnost zahájit rozhovor s druhým vrstevníkem v oddělení, s vychovatelkou či jiným dospělým,
- schopnost pozvat vrstevníka k účasti na nějaké činnosti,
- schopnost pochválit druhého a schopnost přijmout pochvalu,
- schopnost požádat o pomoc při řešení problému,
- schopnost odmítnout nerozumný návrh.

Děti se podílejí na vytváření týdenních plánů. Zpravidla vždy v pátek dáváme dětem v jednotlivých odděleních prostor k hodnocení týdne. Děti se vyjadřují k činnostem, co se jim líbilo, nelíbilo. Mohou být kritičtí, vedeme je ke zdravé sebekritice. I v průběhu týdne s dětmi hodnotíme různé činnosti a zde dbáme na to, aby se děti samy vyjádřily a zhodnotily výsledek

své činnosti. Při soutěžích dbáme na to, aby soutěž vedla děti k družnosti a vzájemné podpoře, nikoliv k nevraživosti a výsměchu poraženým.

V rámci prevence rizikového chování se zaměřujeme při naší každodenní činnosti na pěstování komunikačních dovedností. Vedeme děti k tomu, aby uměly naslouchat druhým, aby uměly kultivovaně hovořit. V režimu dne využíváme vhodných chvil (ranní nebo koncová družina – méně dětí) k povídání si s dětmi, dáváme dětem prostor, aby ony samy povídaly a vychovatelé jim naslouchali. Zde nám pomáhají hry pro rozvoj komunikačních schopností, sebevyjádření.

Stěžejní témata pro 2. stupeň:

- záškoláctví
- školní neúspěšnost
- šikana a kyberšikana
- fakenews a mediální výchova
- rasismus, xenofobie
- kriminalita, vandalismus, delikvence
- lidská sexualita
- zneužívání návykových látek; virtuální drogy
- politický a náboženský extremismus
- zdraví (osobní bezpečnost, prevence nemocí, HIV/AIDS, první pomoc)
- ochrana životního prostředí
- etická výchova
- vztah k práci
- finanční gramotnost – peníze, majetek, dluhy

Na 2. stupni se témata prohlubují a přidávají se další (problematika zneužití a týrání, pohlavně přenosné nemoci aj.). Díky účasti školy v projektu Jeden svět na školách máme k dispozici řadu DVD s krátkými tematicky zaměřenými dokumenty. V návazných aktivitách si žáci upevňují postoje k daným tématům.

Termín: *v průběhu školního roku*
Zodpovídají: *všichni pedagogové*

6. ročník

- kulturní hodnoty a tradice
- vztahy mezi lidmi a formy soužití – rodina
- vztahy v kolektivu – přechod na 2. stupeň; vrstevnické vztahy; party; přijetí pravidel chování ve skupině; odmítání všech forem šikany; obrana proti kyberšikaně, bezpečné užívání sociálních sítí; odmítání rasismu, intolerance
- bezpečné chování – osobní bezpečí včetně dopravní výchovy
- zdravý životní styl – zdravá výživa; poruchy příjmu potravy; volný čas a jeho smysluplné využití; obrana proti stresu; motivace k pohybu a sportu

- sebezpoznání a sebedůvěra – posilování sebedůvěry a zdravého sebevědomí; asertivní chování; řešení problémů a konfliktů, žádost o pomoc; spolupráce ve skupinách; verbální a neverbální komunikace; vyjadřování vlastního názoru, umění stát si za svým rozhodnutím, nést důsledky svého jednání
- sexuální výchova – ochrana osobního zdraví; rodina a rodičovství, hodnoty při výběru partnera; náhradní rodinná péče; odpovědnost za své chování; pohlavně přenosné nemoci (AIDS apod.), ochrana před nimi
- záškoláctví – práva a povinnosti (školní řád); kde hledat pomoc v případě problému
- ničení majetku, vandalismus – osobní a společný majetek; vliv prostředí na kvalitu života
- návykové látky – v celé šíři, ostatní závislostní chování, sociální a zdravotní rizika; odmítání všech závislostí; nácvik odmítání – „Ne, nechci“ (proč jsem se tak rozhodl; alternativní řešení)

7. ročník

- návykové látky; patologické hráčství, bezpečné využívání počítačů
- zdravé vztahy – dospívání, vztahy k vrstevníkům, rodičům, dospělým; hygiena v dospívání; šikana; formy zneužívání dětí
- zdravý životní styl – zdravá výživa; poruchy příjmu potravy; volný čas
- komunikace – způsoby vyjadřování – vulgarismy; svěřování se s problémy; komunikace s organizacemi poskytujícími pomoc
- morálka – ve škole, v rodině, na veřejnosti

8. ročník

- návykové látky – rizika part; virtuální drogy
- zdravé vztahy – vztahy ve dvojici, v kolektivu; kvalita vztahů
- zdravý životní styl – zdravá výživa; poruchy příjmu potravy; zdraví – lidské tělo, první pomoc; obrana proti stresu
- sebezpoznání a sebedůvěra – vnitřní svět člověka; problémy a konflikty – řešení nebo únik od nich; sexuální výchova – pohlavní soustava; antikoncepce; obrana před přenosnými nemocemi; HIV/AIDS
- prevence kriminality – budování právního vědomí žáků; přestupky, trestné činy
- osobní bezpečí včetně dopravní výchovy

9. ročník

- návykové látky – alkohol, drogy
- zdravé vztahy – vztahy ve dvojici; výběr partnera; chození; bezpečné zahájení sexuálního života; obchod se ženami; prevence zneužívání
- osobní bezpečí – nebezpečné komunikativní praktiky; prevence manipulativního jednání; nebezpečí působení sekt a kultů; subkultury mládeže
- lidská práva - odmítání rasismu; intolerance; diskriminace
- zdravý životní styl
- prevence kriminality
- bezpečný internet

2. Kohezní pobyt

Kohezní pobyt žáků 6. tříd – září – zodp. TU, ŠMP

3. Vrstevnické programy

Jsme, jací jsme - projekt pro žáky 3. ročníku – prosinec – zodp. ŠMP

Nenič své chytré tělo (C. Raynerová) – četba 3. ročník – průběžně – zodp. TU

Mezilidské vztahy a koheze - projekt pro žáky 4. ročníku – duben – zodp. ŠMP

Moderní je nekouřit - projekt pro žáky 5. ročníku – duben – zodp. ŠMP

4. Diskusní besedy a přednášky s odborníky

Bezpečný internet – beseda pro 4. a 7. ročník s p. uč. Hetešem, zodp. ŠMP

Surfuj bez nehod – pro 1. stupeň (internetový program KPBI)

Bezpečnost na internetu – pro 2. stupeň (internetový program KPBI)

Bezpečné chování na internetu, kyberšikana, sociální sítě atd. - beseda pro 6. ročník, zajistí p. Heteš

Přednáška PČR - pro 6. ročník provede PČR nebo Městská policie, zodp. ŠMP

Sex, AIDS a vztahy – pro 9. ročník - zodp. ŠMP

Prevence kouření (Jakoby hobby) – pro 6. třídy, zodp. ŠMP

5. Interaktivní programy

Programy dle nabídky spolupracujících subjektů – v průběhu školního roku - zodp. ŠMP

Normální je nekouřit – program pro 1. – 3. ročník, provádí průběžně TU – zodp. ŠMP

Etické dílny – povede Ing. Bc. Mihatschová, zodp. ŠMP

Tonda obal na cestách – zodp. koordinátor EVVO

NESPECIFICKÁ PREVENCE

1. Adaptační programy

Každý třídní učitel má možnost zorganizovat adaptační program pro svou třídu ve spolupráci se ŠMP a VP.

2. Kurzy

Povinný kurz plavání na 1. stupni – 1. – 4. třídy v průběhu šk. roku – zodp. TU

Kurz lyžování pro děti školní družiny – dle nabídky – zodp. vedoucí vychovatelka ŠD

Lyžařský kurz – 7. ročník, zodp. Mgr. Pospíšilová

Cykloturistický kurz – 8. ročník, zodp. Bc. J. Šembera

Vodácký kurz - 9. ročník zodp. Mgr. M. Sejpka

3. Diskusní besedy a přednášky s odborníky

Hasík – pro 2. ročník a v 6. ročníku, zodp. ŠMP

Workshop Doma a jinde – 9. třídy
Workshop Mám svůj sen – 9. třídy

4. Interaktivní programy

AKCE ŠD 2022 – 23

ZÁŘÍ - Kouzelník Reno

Co ukryvá les

ŘÍJEN - Bramboriáda

LISTOPAD - Strašidla v ŠD

Bingo

PROSINEC - Čertoviny

Vánoční setkání

LEDEN – lyžařský kurz

Putování za Yettim

ÚNOR - Karneval

BŘEZEN - Barevný týden

DUBEN - Ekomóda

Čarodějnický rej

KVĚTEN - Binec

Atletický pětiboj

ČERVEN - Náhoda

Vyhodnocení sběru

Rozlučková párty

5. Charitativní akce

Zapojení se do akcí dle nabídky v průběhu školního roku – zodp. ŠMP ve spolupráci se žakovským parlamentem a KZČ

6. Jednorázové akce

- slavnostní zápis budoucích prvňáčků, jejich přivítání na začátku školního roku a jejich pasování na čtenáře - na akcích se podílí žáci devátých ročníků
- spolupráce s mateřskými školami
- slavnostní rozloučení s deváťáky
- den otevřených dveří – žáci se podílí na výzdobě školy a programu pro rodiče
- Mikulášská nadílka 1. – 3. třídy – zajišťuje klub zájmové činnosti
- Vánoční den
- předmětové soutěže a olympiády – organizují vyučující jednotlivých předmětů
- výlety, exkurze, akce školní družiny a školního klubu
- letní tábor, příměstský tábor
- další akce, které jsou součástí školní preventivní strategie

Termín: v průběhu školního roku, upřesnění v kalendářních plánech

Zodpovědnost: ŠMP, všichni pedagogové a vychovatelé

DOPLŇKOVÉ AKTIVITY

1. Volnočasové aktivity

Během volného času jsou mnohé děti nejvíce vystaveny vlivu sociálně negativních jevů. Proto je nezbytně nutné nabídnout dětem smysluplné využití jejich volného času. Naše škola nabídne dětem tyto aktivity ve formě zájmových kroužků organizovaných klubem zájmové činnosti Eldorado (viz. Příloha č. 4).

Kromě toho si žáci mohou vybírat z bohaté nabídky akcí školní družiny a klubu Chobotnice.

2. Informační nástěnka ŠMP

je umístěna v přízemí 2. stupně vedle vstupu do cvičného bytu a v průběhu školního roku se aktuálně obměňuje (informace pro rodiče, témata drog a kouření, šikany, lidských práv, prevence úrazů, ...).

3. Schránka důvěry – v elektronické podobě, Nenech to být (NTB)

4. Kulturní a výchovně vzdělávací akce

- kulturní představení – film, divadlo, výchovný koncert

PREVENTIVNÍ AKCE PRO RODIČE

- seznámení rodičů se ŠPP, PPŠ, školním řádem
- nabídka konzultačních hodin VP, ŠMP
- zařazovat témata o nebezpečí zneužívání návykových látek
- zapojení a spolupráce třídních učitelů s rodiči při konání a organizaci mimoškolních aktivit
- distribuce informačních materiálů
- zpřístupnění adresáře poskytovatelů služeb s ohledem na problematiku zvládnutí sociálně nežádoucího chování u dětí a v rodině

PREVENTIVNÍ AKCE PRO UČITELE

ŠMP nabídne pedagogickým pracovníkům materiály do výuky a na třídnické hodiny a bude je pravidelně informovat o akcích primární prevence na škole.

Pedagogům, stejně jako rodičům, budou opět nabídnuty poradenské služby Školního poradenského pracoviště a zprostředkování odborné pomoci.

Škola dále nabízí učitelům časopis Třídní učitel.

SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI A ORGANIZACEMI

- Pedagogicko-psychologická poradna Trutnov
  - Mgr. Jitka Musilová, DiS
    - j.musilova@ppphk.cz
    - 495 265 423
- Policie ČR Trutnov
  - Prap. Lukáš Vincenc, tiskový mluvčí, preventista
    - tisktu@mvcz.cz
    - 974 539 207
- Městská Policie Trutnov
  - Mgr. Pavel Škandera, ředitel
    - svoboda@trutnov.cz
    - 499 803 382, 499 803 432
  - Mgr. Jan Bábik, koordinátor prevence kriminality
    - babik@trutnov.cz
    - 499 813 296
- Městský úřad Trutnov – odbor sociálních věcí, školství a zdravotnictví
  - Mgr. Dušan Rejl, vedoucí odboru
    - rejl@trutnov.cz
    - 499 803 330
  - Mgr. Jitka Krausová, vedoucí oddělení právní ochrany dětí
    - krausova@trutnov.cz
    - 499 803 331
    - 799 111 695
- RIAPS (Regionální institut ambulantních psychosociálních služeb aneb „rychlá, intenzivní a přátelská služba“) Trutnov
  - riaps@riaps.cz
  - 499 814 890, 731 441 264
  - www.riaps.cz
  - Ambulance Trutnov
    - 725 720 341
  - Ambulance Dvůr Králové n. L.
    - 725 099 630
  - Kontaktní centrum a terénní služby (pro uživatele návykových látek)
    - 731 441 267
  - Manželské a rodinné poradenství
    - 731 441 264
  - Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Shelter
    - 731 441 268
- Středisko výchovné péče Varianta Trutnov
  - svp.varianta@seznam.cz
  - **sociální pracovnice – 731 389 631**
- Linka bezpečí

- Problémy v rodinných vztazích, rozvod rodičů, vztahy s kamarády, problémy ve škole, ...
  - www.linkabezpeci.cz
  - 116 111 – anonymní bezplatná 24 hodinová krizová linka
- Linka „Vzkaz domů“ pro děti, které odešly z domova
  - 800 111 113
- Linka důvěry Ústí nad Orlicí
  - 465 524 252

Seznam internetových stránek věnovaných prevenci

www.prevence-info.cz – stránky nejsou nyní plně funkční, probíhá jejich aktualizace

www.minimalizacesikany.cz

www.sikana.org

www.bezpecne-online.cz

www.safeinternet.cz – stránky nejsou aktualizovány

www.seznamsebezpecne.cz

www.odrogach.cz

www.drogy-info.cz

www.sananim.cz

www.e-nebezpeci.cz

www.e-bezpeci.cz

www.kpbi.cz

ROZPOČET

Finanční prostředky na programy primární prevence budou hrazeny jednak z prostředků školy (materiálové zabezpečení), jednak z příspěvků Nadačního fondu pro děti. Na kulturních i vzdělávacích akcích se také podílejí finančně zákonní zástupci žáků.

Další finanční prostředky se snaží získat ŠMP v rámci vypsání grantů.

SUPERVIZE

Supervizi PPŠ zajišťuje okresní metodik prevence Mgr. Jitka Musilová, DiS, s níž školní metodik průběžně spolupracuje.

EVALUACE

Evaluace a metodika včasného odhalování rizik patří mezi základní kritéria vypracování preventivních programů či vzdělávacích akcí v oblasti sociálně nežádoucích jevů. Evaluací bychom měli získat poznatky o tom, jak konkrétně preventivní program funguje, co komplikuje jeho realizaci, co vše ovlivnilo program mimo předpokládané skutečnosti, co lze při realizaci očekávat, čeho se vyvarovat a na co se připravit.

Předmětem vyhodnocení je uskutečňovaný program, výsledky procesu změn, dopad na účastníky programu a dosažený efekt v porovnání se závěrem.

Způsob měření efektivity programu a statistické údaje:

- vedení vlastních záznamů o přehledu realizovaných kroků a aktivit v průběhu školního roku
- dotazníky prevence nežádoucích jevů, slohové práce, zpětné informace (schránka důvěry - NTB)
- ohlas u ostatních pedagogických pracovníků, vedení školy, žáků a rodičů
- spolupráce s třídními učiteli, třídnické hodiny
- připomínky žakovského parlamentu
- vedení deníku řešených případů rizikového jednání

Za vyhodnocení PPŠ na konci školního roku zodpovídá ŠMP.

DOKUMENTACE

ŠMP shromažďuje veškeré informace a zpětné vazby v průběhu PPŠ v daném období, eviduje výskyt rizikových forem chování u jednotlivých žáků, zápisy z jednání se žáky a rodiči, zpracovává na každý rok PPŠ. Na základě dokumentace vypracovává ŠMP v závěru školního roku hodnocení PPŠ.

PROPAGACE

Propagace školních aktivit v rámci prevence rizikového chování je zajišťována:

- předáváním informací na pedagogických radách školní metodičkou prevence, popř. vedením školy
- prostřednictvím informační nástěnky školní metodičky prevence a televize u hlavního vchodu školy
- prostřednictvím webových stránek školy
- pomocí místního a regionálního tisku
- facebook – stránky školy

ŘEŠENÍ PŘESTUPKŮ

Pravidla chování ve škole a na akcích pořádaných školou, zacházení se školním majetkem a zákaz užívání návykových látek vymezuje školní řád, který zároveň obsahuje sankce za jeho porušení. Řešení přestupků v oblasti zneužívání tabákových výrobků je součástí školního řádu. Řešení přestupků v oblasti zneužívání alkoholu, dalších drog, šikany a dalších forem rizikového chování žáků se odvíjí od společenské nebezpečnosti celého případu. Většinu případů řešíme společně se zákonnými zástupci žáka na úrovni vedení školy, v závažnějších případech spolupracujeme s dalšími organizacemi a institucemi, které mají k dané problematice nejbližší. Nejzávažnější přestupky končí na Policii ČR. V případě, že se vyskytnou problémy v třídním kolektivu, bude provedena diagnostika ve spolupráci s VP a ŠMP.

Pomocníkem pro řešení problémů je Program proti šikanování a Doporučené postupy školy, které jsou přílohou tohoto PPŠ.

Žáci jsou se školním řádem seznámeni vždy v první školní den, dále pak opětovně v průběhu školního roku. Rodiče žáků jsou se školním řádem a ostatními dokumenty školy prokazatelně seznámeni na první třídní schůzce.

Postup pro případ, že se ve škole objeví podezření na zneužití návykových látek, nebo dojde k projevu jiného nežádoucího chování řeší přílohy č. 2, 3 preventivního programu školy.

Závěr

PPŠ je součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Je určen pro celý pedagogický sbor, žáky a rodiče. V rámci PPŠ je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence sociálně nežádoucích jevů s výcvikem v sociálních dovednostech.

Přílohy:

č. 1 – Konzultační hodiny školní metodičky prevence

č. 2 – Program proti šikanování

č. 3 – Co dělat, když

č. 4 - Rozpis všech kroužků Klubu zájmové činnosti Eldorado (přiložen zvlášť)

č. 5 – Vyhodnocení PPŠ pro školní rok 2022/23

č. 6 – Strategie prevence školní neúspěšnosti

Příloha č. 1 - Konzultační hodiny školních metodiků prevence

Ve školním roce 2023/24 budou konzultační hodiny:

Ing. Ilona Kutová - pondělí 7.15 – 8.15

Mgr. Hana Váňová – čtvrtek 12.15 – 13.15

V případě aktuální potřeby kdykoliv po předchozí domluvě.

Příloha č. 2 – Program proti šikanování

Program proti šikanování

Program proti šikanování doplňuje Preventivní program školy. Jeho cílem je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí pro všechny osoby, které se zde nacházejí.

Co to je šikanování?

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci nebo skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Může se realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace - tzv. **kyberšikana**. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetových stránkách apod.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

(Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. 21149/2016)

Šikanou tedy není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt (byť s převahou jedné strany)
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Mezi šikanou a škádlením (přátelským, divokým, neobratným a agresivním) je velký vnitřní rozdíl. Jestliže svého kamaráda škádlím, tak očekávám, že to bude legrace nejen pro mě, ale i pro něj. Ale když vidím, že to jako legraci nebere, že je zraněný, pak pocítím lítost a omluvím se mu. U šikany je to obráceně – agresor chce druhému ublížit, chce ho ranit, má z toho radost. Nejenom, že se mu neomluví, ale své chování opakuje. A většinou násilí stupňuje.

www.minimalizacesikany.cz

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet
- třída projevuje zlomyslnou radost, když něco žák neumí nebo když se něco nepodaří, nápadné reakce třídy i na běžné projevy
- kritika žáka, výtky, okaté pokusy svalovat na něj vinu
- jeden žák vystupuje vůči druhému v roli „sluhy“
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, oběť je neoplácí

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů nebo odchází ze třídy a vrací se na hodinu s učitelem
- je nejistý, ustrašený, má-li promluvit před třídou
- působí smutně, nešťastně, stísněně, má blízko k pláči
- jeho prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- má často věci poškozené nebo znečištěné, rozházené, stále něco postrádá
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá výmluvy
- zvýšená nemocnost, pozdní příchody
- odřeniny, modřiny nedokáže uspokojivě vysvětlit

Aktivity školy v prevenci proti šikaně

Všichni pedagogičtí pracovníci by měli vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce. Vedou důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů, respektování identity a individuality jedince, pomáhají budovat pozitivní vztahy a úctu k životu druhého člověka, a tím i přátelské klima ve škole. Vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči žákům ovlivňují chování žáků.

Další kroky naší školy v prevenci šikanování:

- spolupráce školního metodika prevence s okresním metodikem prevence a s dalšími organizacemi
- sociometrická šetření klimatu tříd – školy (plán hodnocení školy)
- besedy s odborníky – policie, RIAPS, Člověk v tísni aj.
- schránka důvěry
- prevence jako součást výuky a akcí školy – adaptační pobyty, kurzy, výlety, projekty, dozory
- prevence v mimoškolní činnosti – zájmové vzdělávání, letní tábory
- prevence v aktivitách školní družiny, školního klubu a žakovského parlamentu
- prevence v rámci třídnických hodin – práce s dynamikou třídy, se skupinou
- vzdělávání pedagogického sboru v otázkách práce se třídou, metodika prevence a výchovného poradce v otázkách rizikového chování, předávání informací
- nástěnky – informace dětem, rodičům
- spolupráce s rodiči

Při zjištění šikany mezi žáky postupujeme podle krizového plánu.

KRIZOVÝ PLÁN ŠIKANY (SPOLEČNÝ POSTUP PŘI ŘEŠENÍ)**I. SITUACE, KTERÉ ZVLÁDNE ŠKOLA SAMA:**

- První pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu
- Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování

Zmapování symptomů:

1. Jde o šikanu?
  2. Kdo je obětí, popř. kolik je obětí?
  3. Kdo je agresorem, popř. kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník?
  4. Co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětem?
  5. K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
  6. Jak dlouho šikanování trvá?
- výpovědi je nutné důkladně zapsat a následně vypracovat přehled se jmény iniciátorů, aktérů, agresorů a přesnými údaji kdy, kde, jak a co komu udělali

Základní scénář pro počáteční šikanu s běžnou formou:

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany
2. Rozhovor s informátory a oběťmi
3. Nalezení vhodných svědků
4. Individuální rozhovory se svědky
5. Ochrana oběti
6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
  - a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směrování k metodě usmíření)
  - b) Rozhovor s agresory (směrování k metodě vnějšího nátlaku)
7. Realizace vhodné metody
  - a) Metoda usmíření
  - b) Metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise)
8. Třídnická hodina
  - a) Efekt metody usmíření
  - b) Oznámení potrestání agresorů
9. Rozhovor s rodiči oběti
10. Třídní schůzka
11. Práce s celou třídou

Řeší: učitel, který šikanu zjistil, ve spolupráci s třídním učitelem, metodikem prevence a výchovným poradcem (zástupcem vedení).

II. SITUACE, KDY POTŘEBUJE ŠKOLA POMOC ZVENKU:

- první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu
- první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu
- první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování
- celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou

Základní krizový scénář pro výbuch skupinového násilí:

1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany.

2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.
3. Zalarmování dalších pedagogů na poschodí, domluva na spolupráci a postupu vyšetřování, informování vedení školy;
  - při zjištění pokročilé šikany je na místě přerušit výuku a domluvit se, kdo a co bude dělat,
  - žáky nenechat bez dozoru.
4. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi - zajištění průběžného hlídání celé třídy.
5. Pokračující pomoc a podpora oběti (přivolání lékaře).
6. Oznámení na policii, paralelně – navázání spolupráce se specialistou na šikanování, informace rodičům.
7. Vyšetřování – strategie:
  - rozhovor s obětí a informátory,
  - nalezení vhodných svědků,
  - individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky,
  - rozhovor s agresory, příp. konfrontace mezi nimi.
8. Léčba:
  - metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny,
  - léčba ve specializovaných zařízeních (diagnostické ústavy, SVP).

Řeší: metodik prevence, výchovný poradce (zástupce vedení) ve spolupráci s odborníky (PPP, SVP, Policie ČR, OSPOD aj.).

Taktika vyšetřování:

Závisí na odhadu vnitřního vývoje šikany, na věku dětí apod. Zatímco u pokročilé šikany je taktika psychologicky tvrdá a odborně složitá, u počáteční je psychologicky měkká a odborně méně náročná. Nicméně metody musejí mít vždy charakter překvapení a skrytosti. Taktika vyšetřování má čtyři části:

Zahřívací předkolo

- slouží k navození atmosféry
- u svědků – podpora, povzbuzení, zajištění pocitu bezpečnosti, ujištění o neprozrazení jejich spolupráce
- u falešných svědků a agresorů – práce s citovým napětím, navodit moment překvapení, šokovat, předkládat důkazy a detailní popisy jeho role při šikanování

Monolog

- můžeme ve vyšetřování vynechat. Slouží k tomu, aby žák - svědek nebo agresor svými slovy řekl, co se přihodilo.
- výslechová praktika „zapletení do vlastní lži“
- svědek nebo obviněný agresor musí souvisle vypovídat o tom, co se dělo

Dialog – není dialogem v pravém slova smyslu, jde v něm o:

- kladení otázek vyšetřovanému žákovi a jeho odpovědi na ně
- práci s citovým napětím, princip „přitlačení ke zdi“ – nabídka polehčujících okolností, když se přizná, v případě dalšího lhaní bude nekompromisně tvrdě potrestán
- rozvracení křivé a lživé výpovědi prostřednictvím rozporů, práce s přeřeky
- práce s vnitřním konfliktem – přesvědčování o zbytečnosti a nevýhodnosti lhaní, „brnkání“ na citlivou strunu“

Konfrontace – není nutná v každém případě. Někdy se dělá buď mezi svědky - aby se ujasnily rozpory - nebo mezi agresory. Konfrontaci agresorů (posadíme je tváří v tvář) regulujeme, sledujeme rozpor mezi slovy a gesty.

Vedení rozhovoru:

- a) s obětí - volba otázek otevřených, projektivních a s otevřeným koncem
 - metoda aktivního naslouchání, povzbuzování, objasňování, parafrázování, zrcadlení pocitů, shrnutí, uznání
 - sdílení emocí, ošetření potřeb fyzických, psychických, klidný, podporující, dostatek času na sdělení – ticho
- b) s agresorem
 - direktivní, jasný, nekompromisní tón, možné zvýšit hlas, metoda bič/cukr
 - orientovat dotazy na detaily, rekapitulovat odpovědi
 - zůstat klidný emocionálně vyrovnaný
 - je důležité, na co se ptáme a jakým způsobem; kladenými otázkami agresora znejišťujeme, hledáme v jeho slovech rozpory, chytáme se přeroknutí atd.
 - významnou roli hraje neverbální komunikace (např. jak se na agresora díváme (dlouhý chladný pohled znejistí), v jaké jsme od něj vzdálenosti (příliš velká vzdálenost i přílišná blízkost zneklidňují), zda on sedí a my stojíme (pocit převahy)
 - užití tzv. výslechových praktik - „povození na kolotoči“ (zasypaní otázkami, na které nedokáže přesvědčivě lhát), znejišťování (vyvolání dojmu, že vše už víme), odnímání důvěry (pochybnosti o pravdivosti jeho výpovědi), vzbuzování protireakce (podněcování k pravdivé výpovědi a přiznání)

Otázky, které je možné použít při vyšetřování:

Kombinovat uzavřené a otevřené otázky vedoucí k popisu situace. Uvedené otázky je nutné dále rozvinout, reagovat na odpovědi. Otázky nejdou ve sledu.

Pro oběť:

- Jak se cítíš/ jak ti je?
- Co se stalo?
- Kde se to stalo?
- Kdo u toho byl?
- Jaký vztah máš k.....?
- Stalo se něco takového již dříve?
- Kdy to začalo a jak?
- Pomohl ti někdo?
- Viděl vás někdo?
- Řekl jsi to někomu – požádal jsi o pomoc?
- Bylo možné se bránit?

Pro informátory:

- Co se stalo?
- Kdy to začalo a jak?
- Jak často se to děje?

Kde se to stalo?

Jak se chová oběť/agresor?

Pro agresora - otázky vyplývají z předchozích výpovědí oběti, svědků, neutrálních informátorů (vycházejí z diagnostiky třídy):

Co se stalo?

Co tě vedlo k tvému chování?

Co jsi dělal?

Popiš situaci?

Nutil tě někdo?

Kdo u toho byl?

Kde se to stalo?

Kde jsi byl ty?

Kde přesně jsi byl?

Stalo se něco takového již dříve?

Jaký vztah máš k ....?

Jak ses u toho cítil?

Co bys navrhoval za řešení ve tvé situaci?

Práce s rodiči:

1. Pravidelné informace na začátku školního roku od třídního učitele:

- co se považuje ve škole za šikanu a jak ji ve škole řešíme
- o existenci školního programu proti šikanování a kde se s ním mohou podrobně seznámit (v kanceláři školy, u metodika prevence, na webových stránkách školy)

2. Kontaktovat rodiče až po základním prošetření (pokud není přítomen vyšetřování externista jiné organizace) v případě, že jde o vyšetřování během běžné školní docházky. Telefonovat před svědky (mobilní telefon):

- informace o vyšetřování žáka
- jakou roli dítě ve vyšetřování zastává
- jaký průběh bude mít následující vyšetřování (délka, postup, výstup, ...)
- kdo se účastní vyšetřování (vedení, externisté...)
- požadavky na rodiče (vyzvednout dítě, spolupráce při vyšetřování, nabídka pomoci, ...)
- nedělat závěr

3. Osobní jednání s rodiči vždy za přítomnosti žáka a min. dvou svědků.

- informace o vyšetřování žáka – při předávání žáka, jaký průběh bude mít následující vyšetřování (krátce)
- informace o vyšetřování žáka – výsledek vyšetření
- seznámení s postupem vyšetřování
- seznámení s postihy
- další postupy a individuální doporučení – předat kontakty na návaznou síť poskytující individuální péči
- informace o možnosti odvolání v případě, že s postupem školy nejsou spokojeni a mají vůči němu výhrady (v první řadě by se měli obracet na ředitele školy, následně na zřizovatele, v poslední řadě na ČŠI)

Náprava

- potlačení příznaků onemocnění skupiny
- zastavení šikanování, obnovení platnosti norem, zabezpečení ochrany obětí

Metoda vnějšího nátlaku

1. a) individuální pohovor – u zárodečných podob – pedagogický nátlak mezi „čtyřma očima“ nebo setkání třídního učitele, agresora a jeho rodičů
b) komisionální pohovor – u vážných případů počátečních a vždy u pokročilých stádií
2. oznámení o potrestání agresorů před celou třídou
3. ochrana oběti (zajištění bezpečí, stálý kontakt s rodiči, případně zprostředkování péče v odborném zařízení)
4. práce s agresorem, případně zprostředkování péče např. v PPP, SVP, u jiných odborníků – klinického psychologa, psychiatra, psychoterapeuta

Třídní schůzka - sdělení:

- o postizích
- dalších formách ošetření třídy:
  1. zvýšený dozor
  2. práce se třídou – vrstevnický program realizovaný PPP, práce s pravidly třídy
  3. režim – vyplněné přestávky, nadstandardní úkoly,.....
  4. represivní kroky – OSPOD, Policie
  5. monitoring třídy
- průběžné informování rodičů o průběhu a změnách (formou individuálních sezení za přítomnosti dítěte)

Učitelství sbor - sdělení:

- o postizích
- zapojení do dalších forem ošetření třídy:
  1. zvýšený dozor
  2. režim – vyplněné přestávky, nadstandardní úkoly,.....
  3. monitoring třídy – seznámení pedagogů s principy monitoringu vyučujících v dané třídě

Opatření, která škola přijímá v souvislosti se šikanováním

- a) napomenutí TU, důtka TU, důtka ŘŠ
- b) snížení známky z chování
- c) v mimořádných případech: doporučení rodičům o dobrovolném umístění dítěte v SVP nebo diagnostickém ústavu, spolupráce s OSPOD, psychologem v PPP nebo RIAPS

Příloha č. 3 - Informace pro pedagogy – Co dělat, když .....

- zpracováno dle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21 291/2010-28 (uveřejněn na webových stránkách školy) vydaného MŠMT

1. Návykové látky – příloha č. 1

- návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji
- v případě ohrožení života žáka vyučující zajistí nezbytnou pomoc a péči a přivolá lékařskou službu první pomoci
- jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepíše pedagogický pracovník ihned stručný záznam s vyjádřením žáka (především odkud žák OPL má), informuje vedení školy, zázpis předá ŠMP
- není-li žák schopen pokračovat ve vyučování nebo není schopen dbát pokynů zaměstnanců školy, vyučující ihned vyrozumí zákonného zástupce žáka a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl; není-li zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola OSPOD
- zákonnému zástupci ohlásí vyučující skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, že je žák schopen výuky (resp. dbát pokynů pracovníků školy); současně škola (ŠMP, VP) splní oznamovací povinnost vůči OSPOD
- třídní učitel vyvodí kázeňské opatření (důtka ředitele školy).
- stejný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. v případě, kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

OPL (distribuce ve škole)

- při podezření na distribuci OPL informuje vyučující ŠMP

OPL (nález ve škole)

- látku pracovníci školy nepodrobují žádnému testu
- o nálezu ihned uvědomí vedení školy a sepíše záznam; látku vloží do obálky, nadepíše datum, čas a místo nálezu; obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uloží do školního trezoru

OPL (podezření, že některý žák má OPL u sebe)

- řešení situace spadá do kompetence Policie ČR, vyučující informuje ŠMP (VP), který zajistí další postup

2. Rizikové chování v dopravě – příloha č. 2

3. Poruchy příjmu potravy – příloha č. 3

- informovat rodiče
- doporučit nebo zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem na specializované pracoviště
- opatrně pracovat s tématem zdravé výživy

4. alkohol (konzumace) – příloha č. 4

- alkohol je třeba žákovi odebrat (odevzdat ŠMP, popř. v kanceláři školy)
- je-li žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí vyučující nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci
- jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepíše pedagogický pracovník stručný zápis (především odkud má žák alkohol, místo, čas nálezu), který žák podepíše; vyučující předá zápis k založení ŠMP do jeho agendy a informuje vedení školy
- není-li žák schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí vyučující ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka ihned vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý pro pobyt ve škole; není-li k dispozici, pak orgán sociálně právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů
- zákonného zástupce pedagog informuje i v případě, že žák je schopen pokračovat ve výuce
- třídní učitel navrhne kázeňské opatření v souladu se školním řádem (důtka ředitele školy)
- pokud se situace opakuje, splní škola (ŠMP, VP) oznamovací povinnost vůči OSPOD
- stejný postup vyučující zvolí i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. v případě, kdy nelze prokázat, že žák požil alkohol ve škole
alkohol (nález ve škole)
- o nálezu ihned uvědomit vedení školy, netestovat složení
- nalezenou tekutinu uložit u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu
- zpracovat stručný záznam o události

5. syndrom týraného dítěte (CAN) – příloha č. 5

- u každého podezření o výskytu daného jevu musí vyučující informovat VP a domluvit se s ní na dalším postupu školy

6. šikana (podrobný postup určuje Program proti šikanování, který je přílohou PPŠ) - příloha č. 6

- odhad závažnosti → další postup určí ŠMP (VP)

7. Kyberšikana a další formy kybernetické agrese – příloha č. 7

- podpořit oběť a zajistit jí bezpečí
- zajistit co nejvíce důkazních materiálů
- pokusit se incident vyšetřit, spolupráce třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce, koordinátora ICT
- zkonzultovat řešení s dalšími institucemi (Policie ČR, popř. OSPOD)
- zvolit odpovídající opatření dle školního řádu a realizovat preventivní opatření
- **Škola má ohlašovací povinnost při výskytu kyberšikany v době školního vyučování následovně:**
  - a) zákonnému zástupci oběti i agresora
  - b) OSPODu
  - c) Polici ČR

8. Homofobie – příloha č. 8

- = chování vyjadřující nepřátelství k lidem s menšinovou sexuální orientací
- kontaktovat ve spolupráci s ŠMP a VP odborníka

9. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus – příloha č. 9

- zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu
- Diskutovat o problémech s uvedenými postoji
- Nabídnout volnočasové aktivity
- Zaměřit výuku na tyto problémy
- Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance
- Pozvat experty na besedu se žáky
- Informovat rodiče
- V závažných případech informovat Policii ČR

10. Vandalismus – příloha č. 10

- učitel se pokusí odhalit viníka
- informuje vedení školy o vzniklé škodě
- v případě, že je viník znám, informuje zákonného zástupce žáka o vzniklé škodě i o tom, že po něm bude škola náhradu škody požadovat
- učitel navrhne kárné opatření
- při opakovaném vandalismu a nespolupráci zákonných zástupců vyrozumí výchovný poradce OSPOD

- vyrozumět zákonné zástupce
- náhrada vzniklé škody
- ohlásit věc Policii ČR (do 5 000 Kč přestupek, nad 5 000 Kč trestný čin)
- podat vždy objektivní informace pedagogickému sboru, žákům, rodičům jako prevenci informačního šumu

11. Záškoláctví – příloha č. 11

- při neomluvené absenci naváže první kontakt třídní učitel se zákonným zástupcem žáka
- písemná pozvánka k osobnímu jednání, nedaří-li se kontaktovat zákonného zástupce
- schůzka zákonných zástupců s třídním učitelem se zápisem ze schůzky včetně navrhovaných opatření
- v případě počtu neomluvených hodin nad 10 podá třídní učitel podnět výchovnému poradci pro svolání výchovné komise
zahájení spolupráce se ŠPP, popř. SVP, OSPOD

12. Krádeže – příloha č. 12

- v případě, že žák učiteli ohlásí krádež svého majetku, pořídí učitel stručný záznam (kdo – kdy – kde – jak – proč – čím); ihned informuje TU a zákonného zástupce poškozeného
- třídní učitel šetří krádež ve spolupráci se ŠMP, jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, informuje PČR
- třídní učitel navrhne kárné opatření

13. Tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky – příloha č. 13

- zabránit další konzumaci, popř. odebrat další cigarety
- informovat zákonné zástupce
- sepsat stručný zápis s vyjádřením žáka, odkud tabákový výrobek má; zápis předat ŠMP
- třídní učitel informuje zákonného zástupce
- třídní učitel navrhne kázeňské opatření v souladu se školním řádem (důtka ředitele školy)
- pokud zákonný zástupce nespolupracuje, je možné oslovit OSPOD

14. Krizové situace spojené s ohrožením násilím ve školním prostředí, které přichází z vnějšího i vnitřního prostředí – příloha č. 14

- jakmile se žák začne chovat agresivně, nedohadujeme se s ním, naopak snížíme hlas do klidnější polohy
- žáka pod dohledem izolujeme

15. Netolismus – příloha č. 15

- = závislost na virtuálních drogách
- zprostředkování kontaktů na odborná zařízení
- podpora žáka

16. Sebepoškozování – příloha č. 16

- odhalit spouštěče a uvědomit si stresory
- kontaktovat zákonné zástupce
- předat dítě do PPP, SPC, krizového centra
- jasné hranice a pravidla na půdě školy

17. Nová náboženská hnutí – příloha č. 17

- pokud je rodina členem náboženského společenství a není podezření na zanedbání péče či jiný trestný čin vůči dítěti, není možné ze strany pedagoga ovlivnit zapojení dítěte do tohoto společenství
- nevyvíjet nepřiměřený tlak na žáka
- nesnažit se „pravdivě argumentovat“

18. Rizikové sexuální chování – příloha č. 18

- informovat dítě o všem, co ho zajímá přiměřeně k věku bez emočního náboje
- spolupráce s odborníky s potřebnými profesními zkušenostmi

19. Příslušnost k subkulturám – příloha č. 19

- získat informace o subkultuře
- neřešit a nesankcionovat příslušnost k subkultuře, ale pouze rizikové chování

20. Domácí násilí – příloha č. 20

- škola má bezodkladnou oznamovací povinnost Policii ČR a OSPODu
- komunikovat se zákonným zástupcem a přimět ho k řešení situace

21. Rizikové chování ve školním prostředí – příloha č. 21

- identifikovat problém zmapovat situaci ve škole

- zajistit preventivní program adekvátně k věku
- zaměřit se na trávení volného času žáků
- zabezpečit školní internet
- vyrozumět zákonné zástupce, případně PPP, policii ČR, OSPOD

22. Prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS – příloha č. 22

Pravidlo přesného vyjadřování, jasných instrukcí a zajištění předvídatelnosti (pravidelnost denních činností).

- Pravidlo jasné a konkrétní motivace (žák ví, proč činnost dělá).
- Pravidlo vyšší míry tolerance k nevhodným poznámkám či netaktní přímočarosti žáka s PAS.
- Pravidlo důslednosti v přístupu, zamezit chaosu a nejistotě.
- Pravidlo vyšší míry vizuální podpory (plány dne, psané připomínky a pravidla, vysvětlivky, rozepsané postupy činnosti).
- Pravidlo nadstandartního řešení obtíží s pozorností – možnost mačkacího míčku, gumičky, pohybové aktivity.
- Pravidlo vyšší míry vysvětlování pravidel a situací (žáci s PAS nechápou ironii, sarkasmus, metaforu)
- Pravidlo vyšší míry pomoci v situacích vyžadujících praktický úsudek
- Pravidlo možnosti odpočinku a relaxace
- Třídní učitel žáka s PAS úzce spolupracuje s ostatními vyučujícími, asistentem pedagoga, zákonnými zástupci, školním poradenským pracovištěm a školským poradenským zařízením

23. Psychická krize/duševní onemocnění žáka – příloha č. 23

- při prvním kontaktu s dítětem zajistit klidné místo, dostatek času, bezpečnou atmosféru, věnovat se výhradně žákovi, povzbudit a ocenit snahu svěřit se, naplánovat další kroky, veškeré informace jsou důvěrné
- podpurný rozhovor, domluva s žákem na dalším postupu
- využít supervizi
- dbát na vlastní profesní a osobní limity
- poskytnout základní informace žákovi a zákonným zástupcům k dané problematice
- zprostředkovat kontakt na odborníky
- žák spolupracuje s učitelem, k němuž má důvěru

- zachovat důvěrnost informací
- pokud ZZ nespolupracují, je možné se obrátit na PPP, SPC, OSPOD
- v případě bezprostředního ohrožení zdraví dítěte volat rychlou záchrannou službu

Všechny přílohy v plném znění jsou k dispozici na stránkách MŠMT nebo u metodika prevence Mgr. Hany Váňové.

Příloha č. 4 - Rozpis všech kroužků Klubu zájmové činnosti Eldorado (web školy)

Příloha č. 5 – Vyhodnocení PPŠ za školní rok 2022/23

Preventivní program školy vycházel z preventivní strategie školy a navazuje na programy z předcházejících let. V rámci PPŠ byl kladen důraz na komunikaci, kooperaci, vrstevnické vztahy a zdravý životní styl. Základním předpokladem k jeho účinnosti bylo aktivní zapojení všech žáků školy a pedagogických pracovníků školy (učitelů, vychovatelek ŠD, pracovníků KZČ, klubu Chobotnice).

V průběhu celého školního roku byly v rámci všeobecné prevence realizovány četné aktivity vycházející z učebních plánů a zaměřené na vytváření zdravého sebevědomí žáků, zlepšování vztahů mezi žáky, žáky a zaměstnanci školy a na prevenci nežádoucích společenských jevů. Plnění PPŠ dlouhodobě podporuje výuku komunikativních dovedností, konstruktivních řešení problémů, schopnosti klást otázky a vyjádřit svůj názor, možností řešení stresových situací, umění poskytnout si vzájemnou pomoc, schopnosti říci si o pomoc a informace, kam a na koho se v problémových životních situacích obrátit, dále pak schopnosti vyrovnání se s neúspěchem a prevenci neúspěchu, obrany před manipulací a šikanou, předávání nových informací.

Na 1. stupni byly velmi kladně hodnoceny následující akce:

1. Etické dílny (Hrajeme si spolu, Budme kamarádi, Jak se chránit v nebezpečných situacích?, Jak se stát dobrým kamarádem?, Jak se máš?, Jak se stalo, že jsem tady?. Mise tajemný ostrov, Hrajeme si spolu? Jak překonat starosti ve škole? Co dělat se svým vzhledem?) – souhrnně se dá říci, že ve všech třídách žáci velmi aktivně spolupracovali s lektorkou a každý si odnesl z programu nějaké nové informace. Přínosem je zpětná vazba lektorky ve formě zprávy pro třídní učitele.
2. Hasík – akce organizovaná HZS v Trutnově se zaměřením na chování v nebezpečných situacích, akce byla interaktivní, byla kladně hodnocena dětmi i vyučujícími.
3. Dopravní výchova – proběhla v rámci výuky
4. BED - Uklidme Česko
5. Periodické preventivní programy školního metodika prevence – probíhají ve 3. – 5. třídách. Programy jsou přínosem nejen pro žáky daných ročníků, ale i pro žáky 8. tříd, kteří se podílejí na jejich realizaci: Jsme, jací jsme (3. třídy), Mezilidské vztahy a koheze (4. třídy), Moderní je nekouřit (5. třídy)
6. Den off-line je hodnocen velmi kladně.
7. Barevný týden

8. Patronát žáků 9. tříd nad prvňáčky a jejich společné akce.
9. Návštěva mateřských škol na ZŠ (akce školního parlamentu)
10. Bobřík informatiky
11. Tonda Obal – třídění odpadu

Na 2. stupni byly kladně hodnoceny tyto akce:

1. Etické dílny (Moc slova, Morální bludiště, Sex, láska a vztahy; Život v mediální džungli; Vážíš si svého těla?) – cílem programu bylo motivovat žáky k žádoucímu chování, sdělovat pravdu vhodnými slovy. Programy etických dílen měly kladný ohlas.
2. Bobřík informatiky
3. Kohezní pobyt – 6. třídy
4. Noc ve škole s třídním učitelem – kohezní akce
5. Beseda „Nikolas Winton – Síla lidskosti“
6. Tonda Obal – třídění odpadu
7. Projekt „Mozek“ – 9. A
8. BED – Uklidme Česko
9. Workshop Doma a jinde – 9. třídy
10. Workshop Mám svůj sen – 9. třídy

V tomto školním roce navázalo školní poradenské pracoviště na loňský rok. Školní pedagog Mgr. Marie Bohatá se opět zaměřila na práci s dětmi vyžadujícími podpurná opatření. Vyučující pomáhala s diagnostikou, nastavením a realizací podpurných opatření a s vypracováním IVP.

Ve školním roce probíhaly pravidelně 1x měsíčně (v případě nutnosti častěji) třídnické hodiny zaměřené na vztahy ve třídě, i na vztahy učitel – žák, komunikaci. Náměty pro třídnické hodiny lze čerpat z časopisu Třídní učitel, který škola odebírá nebo od metodiků prevence.

Pro vyučující Mgr. N. Kohoutkovou připravila metodička prevence Mgr. H. Váňová dvě třídnické hodiny zaměřené na spolupráci, vztahy ve třídě a komunikaci a pro paní učitelku Mgr. M. Jaklovou připravila preventivní program na téma Šikana a kyberšikana, který byl vyústěním řešení problémů v dané třídě. S paní učitelkou Mgr. L. Pavlovou řešila metody práce s dětmi na zlepšení vztahů ve třídě a s paní učitelce Mgr. Jaklové pomohla s přípravou třídních schůzek formou triády.

Školní metodik Mgr. i. Kutová řešila se zákonnými zástupci hrozící neprospěch u dvou žáků v 7. A a použití elektronické cigarety v 6. třídě.

Dvoudenní kohezní pobyt 6. tříd žáci hodnotili kladně. V následujícím školním roce se chceme zaměřit hlavně na pozitivní vazby ve třídě a spolupráci žáků.

Ostatní případy rizikového chování řešila výchovná poradkyně a třídní učitelé. Nejčastějšími řešenými problémy byly neomluvené hodiny a skryté záškoláctví, neprospěch, kyberšikana,

Úkoly pro školní rok 2023/2024

- a) prevence a řešení neprospěchu
- b) aktivity zaměřené na vztahy mezi žáky a prevenci kyberšikany
- c) diagnostika Klíma školy
- d) pravidelné preventivní programy a etické dílny
- e) pravidelné schůzky ŠPP

Příloha č. 6 – Strategie řešení a prevence školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost

Práce s neprospěchem patří ve školní práci k nejčastějším. Neúspěšný žák si ve stanoveném čase nedokáže osvojit probírané učivo a v klasifikačním období neprospívá z jednoho nebo více předmětů. Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců žáka, a pochopitelně žaka samotného. Mnohdy je nutné zapojení a konzultace s dalšími odborníky. Každý případ špatného prospěchu má svou individuální souhrnu příčin a podmínek, vlastní vývoj a dynamiku.

Nejčastější příčiny školní neúspěšnosti:

- a) **osobnost dítěte** – neuspokojení základních psychických potřeb, úroveň rozumových schopností, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování, zdravotní stav, nedostatek vůle, nedůslednost v přípravě, kázeňské přestupky, nezájem, pubertální projevy, rizikové chování, záporný vztah ke škole a k učení, snížená sebedůvěra, nedostatečná motivace, převaha mimoškolních zájmů
- b) **rodinné prostředí** - problémy ve vztazích v rodině bytová situace rodiny, kulturní úroveň a vzdělání rodiny, názor rodičů na význam vzdělání jejich dítěte, zájem rodičů o výsledky vzdělání svých dětí, úroveň a kvantita kontroly přípravy dítěte na vyučování, nevhodný výchovný styl, přehnané nároky
- c) **špatná docházka** – neúčast žáků ve výuce, z toho plynoucí špatné porozumění probírané látce a následné nezvládnutí učiva
- d) **ve škole** – přístup pedagogických pracovníků, problémy ve vztazích (mezi kamarády, se spolužáky, vztah s učitelem), nedostatky v materiálním vybavení žáka, malá aktivizace žáka ve vyučování, hluk ve třídě.

Na školní neúspěšnost je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi úspěšné žáky. Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků.

Situaci řeší:

1. Vyučující daného předmětu

- a) provádí pedagogickou diagnostiku žáka ve vyučování
- b) spolupracuje se zástupci školního poradenského pracoviště
- c) oznamuje včas výrazné zhoršení prospěchu žáka nebo jeho neprospěch zákonnému zástupci, aby měl žák možnost prospěch na vysvědčení opravit
- d) navrhuje opatření (konzultace s ostatními vyučujícími, třídním učitelem, žákem a jeho zákonným zástupcem, plán doplnění učiva, termíny zkoušení a písemných prací, zadávání dílčích úkolů, nabídka doučování, plnění zadaných úkolů v rámci volných hodin, používání podpůrných pomůcek, přístup k internetu ve škole apod.)
- e) volí vhodné formy a metody práce (individualizace přístupu, podpora sebedůvěry žáka, motivace žáka ke školní práci apod.)

2. Třídní učitel

- a) zajišťuje společné schůzky vyučujících a zákonných zástupců, pořizuje zápis ze schůzky
- b) v případě, že již přímá podpora žákovi ve vyučování nepostačuje, vypracovává ve spolupráci s vyučujícím (i) plán pedagogické podpory, seznamuje s ním žáka, jeho zákonného zástupce a výchovného poradce, následně plán se všemi zúčastněnými vyhodnocuje
- c) spolupracuje se zástupci školního poradenského pracoviště

3. Zástupce školního poradenského pracoviště (výchovný poradce, školní metodik prevence, školní speciální pedagog)

- a) účastní se jednání s žákem, jeho zákonnými zástupci a třídním učitelem, pokud selhala jednání podle odst. 1. a 2.
- b) komunikuje s neúspěšným žákem a jeho zákonnými zástupci
- c) spolupracuje s pedagogickými pracovníky při řešení situace (diagnostika školní neúspěšnosti, nastavení podpory při učení, práce na změně zvolené strategie učení, mapování učebního stylu žáka)
- d) spolupracuje se školským poradenským pracovištěm nebo s orgánem sociálně--právní ochrany dětí, pokud realizovaná opatření nevedou k požadované změně

Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi úspěšné žáky.